

WHITEPAPER

Mobila trygghetslarm ger frihet för äldre under trygga former

Förord

Idag lider uppskattningsvis 150 000 människor av demens i Sverige (*Socialstyrelsen 2017*). Sjukdomen innebär stora och smärtsamma omvälvningar för såväl drabbade som för deras nära och kära.

Livet blir sällan detsamma när någon fått en demensdiagnos. Flera kognitiva funktioner som exempelvis orienteringsförmåga, minne och omdömet påverkas. Det är en bidragande faktor till varför många personer med långt framskriden demenssjukdom ofta irrar bort sig och anmäls saknade. Titt som tätt rapporterar nyheterna om nya sökpådrag.

Under 2020 upprättade svensk polis 25 686 händelserapporter gällande försvunna personer (*Polisen 2021*). 24% av de som anmäls saknade varje år är personer med demenssjukdom (*Söderberg & Wikström 2019*) och ett försvinnande kan potentiellt vara livshotade.

Varje år genomför polisen minst 300 räddningsinsatser, för att söka efter personer som försvunnit under sådana omständigheter att det finns fara för deras liv eller hälsa (*Polisen 2019*). Det är nästintill en person som eftersöks varje dag. Dessa sökinsatser tar stora resurser i anspråk. Inte minst svävar anhöriga i djup ovisshet och den drabbade genomgår ett mycket stort obehag.

Det kan låta dystert, men det finns ljusglimtar och lösningar som skulle kunna motverka försvinnanden och underlätta eftersökningsprocessen. Mobila trygghetslarm och GPS-klockor är hjälpmedel som kan underlätta sökprocessen vid ett försvinnande.

I detta whitepaper ger Careium inblick i den senaste forskningen inom området och beskriver hur sökinsatserna kan vidareutvecklas i framtiden, med hjälp av GPS-larm. Mobila trygghetslarm som exempelvis Careium Secure® 480 och Careium 450 banar vägen för att seniorer ska kunna leva ett självständigt och aktivt liv längre. Larmet ökar dessutom chanserna att snabbt bli hittad om man gått vilse.

Careium 450

Careium 450 är ett mobilt trygghetslarm med GPS-positionering som skänker sinnesro både till seniorer som behöver extra tillsyn och deras anhöriga. Användaren kan aktivera ett larm vid behov och produkten är även utrustad med larm som utlöses automatiskt, t.ex. vid fall eller när användaren lämnar hemmet eller en fördefinierad trygghetszon. Det går att ställa in flera trygghetszoner, och larm kan skickas till flera mottagare eller till en larmcentral. Careium 450 är lätt att alltid bära med sig, antingen i fickan eller runt halsen, och tack vare att det är vattentätt (IP67) går det till och med att ha larmet på sig i duschen.

- GPS-positionering och trygghetszoner
- Trygghetslarm både i och utanför hemmet
- Självaktiverande och automatiskt utlösta larm, även vid fall

- Inkommande och utgående samtal
- Spårning via A-GPS/GLONASS
- Platsbaserade larm (Geo-fence)

Careium Secure® 480

Careium Secure® 480 är en vattenavvisande GPS-klocka med attraktiv design, sofistikerade spårningsfunktioner och kommunikationsmöjligheter som ökar den personliga tryggheten. Användaren kan enkelt utlösa ett larm i en nödsituation eller vid behov av hjälp genom ett tryck på klockans larmknapp. Vissa larm utlöses automatiskt baserat på geografisk plats, t.ex. när användaren går hemifrån, lämnar en fördefinierad trygghetszon (s.k. Geo-fence) eller vid låg batterinivå. Klockan kan programmeras med upp till åtta olika trygghetszoner och skickar ett larm om användaren lämnar trygghetszonen.

Vilka problem löser Careium 450 och Careium Secure® 480?

Regelbunden fysisk aktivitet är viktigare ju äldre man blir. Det har både stor positiv effekt på minne, fokus och reaktionstid, såväl som att det är kliniskt påvisat att fysisk aktivitet minskar risken för depression bland seniorer – både upplevd och fastställd (Folkhälsomyndigheten 2016). Därtill kan användare samt deras nära och kära känna en större trygghet, tack vare det mobila trygghetslarmet.

1. Dystert rekord i antalet sökinsatser

Missing people är en ideell organisation som hjälper polisen och anhöriga att anordna eftersökningar av försvunna personer.

Under 2020 noterade organisationen ett dystert rekord. Aldrig förr har man genomfört så många sökinsatser runt om i landet. Under året anordnade Missing people totalt 454 sökinsatser, vilket är en ökning med 58 procent från föregående år. Det som tros ligga bakom ökningen är pandemins effekter på den psykiska hälsan (*Dagens Nyheter 2021*).

Trots att så många människor försvinner årligen finns det inte tillräckligt med forskning i ämnet. Idag vet vi inte hur mycket en eftersökningsprocess kostar. Inte heller hur beredskapen och förebyggande åtgärder inom omsorg av personer med demenssjukdom kan ta sig uttryck. En omfattande forskningsöversikt på temat frågar efter mer samverkan och ökad metodik för att utveckla användningen av GPS-system, larm och andra tekniska hjälpmedel. Den pekar på att vidare forskning inom området är nödvändigt (*Stenberg,*

Wolmesjö & Leicht 2019). Eftersökningar av försvunna personer är en omfattande process, med en mängd olika aktörer, system, teknik och sociala förhållanden.

Den internationella forskningen och kunskapen kring försvinnanden och sökinsatser är desto rikare. En brittisk studie visar att i åtminstone två tredjedelar av fallen då personer med demenssjukdom saknats, så har de tagit sig hem själva eller återfunnits av anhöriga eller av vård- och omsorgspersonal (*Shalev Greene et al. 2019*). Dessa försvinnande kommer sällan eller aldrig till polisens kännedom. Det sker alltså en avsevärd underrapportering av saknade personer med demensdiagnos. I studien framkom likväl att nära och kära upplevt att deras närstående som lider av demens har irrat bort sig vid flera olika tillfällen och att det sker frekvent. En närstående uppgav i studien att en anhörig saknats vid uppskattningsvis 25 olika tillfällen. Många närstående beskrev hur detta bidrog till upprivande känslor och mycket ångest, varje gång de inte visst vart deras anhörig med demenssjukdom befann sig.

I den svenska forskningsöversikten dras paralleller och likheter till England, och forskarna bakom studien menar på att det även i Sverige är vanligt att personer med demens försvinner – utan att polisen kopplas in. I stället letar personalen på särskilda boenden på egen hand och larmar polisen först senare (*Stenberg, Wolmesjö & Leicht 2019*). Oavsett hur utfallet blir, om det går så långt att polisen kopplas in eller att personen återfinns snabbt, så tar det stora resurser såväl ekonomiska som tidsliga att leta rätt på personen. Den tiden hade i stället kunnat investeras i fler värdefulla möten och omsorg.

**MISSING
PEOPLE**

2. "GPS-larm kan underlätta eftersökningarna"

Enligt Hasse Lagervall, en av förgrundsgestalterna i Missing people, skulle sökinsatserna förenklas med hjälp av ännu fler digitala lösningar, såsom mobila trygghetslarm med GPS-funktioner.

Han menar att det är ett omfattande problem att personer med demensdiagnos irrar bort sig och att många ärenden handlar om det. I ett tidigt skede av sjukdomen har anhöriga eller personal inte alltid uppfattat att personen lider av demens och livssituationen är därför som vanligt. Sjukdomsförloppet kan se mycket olika ut mellan olika individer, vilket försvårar beredskapen kring att förebygga försvinnanden, förklarar han.

– Hemtjänsten kanske inte alltid märker att sjukdomen utvecklats. Plötsligt när de gör besök är personen borta från sitt hem, då kan det ha gått flera timmar, i och med att många bara har hemtjänstbesök en gång per dygn. Det är riktigt illa. Speciellt i Sverige där det är så kallt under vintern.

Man kanske upptäcker att någon är borta efter först 20-24 timmar. Varje minut räknas när någon har försvunnit. Många äldre har bakomliggande sjukdomar, som diabetes vilket kräver medicinering. Läget kan därför snabbt bli mycket allvarligt. GPS-larm kan underlätta eftersökningarna och att personer med demens kan återfinnas snabbare.

– Det var min svärmor som försvann flera gånger när hon blev äldre och dement som fick mig att inse att rutinerna hade brister. Det var då, 2013 som jag började engagera mig i organisationen. Det är medmänsklighet som hela verksamheten vilar på. Alla kan bidra med något.

– I framtiden hoppas jag att färre slipper uppleva den oro som det innebär att en anhörig anmäls saknad, för det är smärtsamt. Samverkan och samarbeten kan bli bättre för att effektivisera sökandet ännu mer, så att den oron det innebär när någon saknas kan minimeras eller inte alls behöver äga rum.

3. Nöjda användare av GPS-larm

Idag erbjuder cirka 60 % av kommunerna GPS-larm inom äldreomsorgen. Socialstyrelsens senaste statistik visar att det i oktober 2020 var totalt cirka 203 000 personer över 65 som hade ett GPS-larm (*Socialstyrelsen 2021*).

Arne Andersson är en av alla användare som haft ett mobilt trygghetslarm och han var mycket nöjd.

När han drabbades av alzheimer och fick problem med minnet tog livet en annan riktning. En gång när han var ute på stan glömde han plötsligt hur han skulle ta sig hem igen. Det var en skrämmande upplevelse som fick honom att inte vilja fortsätta gå ut på egen hand. Hans dotter och hustru beskrev hur det fick Arne att bli passiv och tappa livsgnistan. Men tack vare en GPS-klocka fick han sin frihet och livsgnista tillbaka, och vågade ge sig ut på promenader och cykelturer på egen hand.

–Det första jag gör på morgonen när jag stiger upp är att jag sätter på mig min GPS-klocka, sedan behöver vi inte alls bekymra oss om vart jag befinner mig. Jag kan inte hitta ord nog för hur tacksam jag är. Tack vare denna fina teknik kan jag gå ut. Jag tänker inte låta någon ta den ifrån mig, berättade Arne. (*Trelleborgs Allehanda 2015*).

Även Arnes hustru och dotter upplevde en minskad oro i vardagen tack vare GPS-klockan. Om Arne gick vilse eller behövde hjälp kunde han trycka på en knapp på klockan. Då ringde han upp sin hustrus mobiltelefon, skulle hon inte svara gick samtalet vidare till hans dotter. Om ingen av dem svarade gick samtalet vidare till Arnes son. De alla tre kunde via en dator spåra vart Arne befann sig.

–Stannar han lite längre på ett ställe kan vi ringa upp honom och kolla om han är okej. Eller åka dit och hämta honom, berättade Arnes dotter (*Trelleborgs Allehanda 2015*).

En rapport från Socialstyrelsen fastslår anhörigas uppfattningar om att GPS-larmen bidrar till en ökad känsla av trygghet och mindre oro. Samma rapport visar att larmen även innebära att personalen på särskilda boenden får en lugnare arbetsmiljö, i och med att det blir enklare att hitta personer som vandrat i väg på egen hand. (*Socialstyrelsen 2018*).

Ofta brukar demens beskrivas som ”de anhörigas sjukdom” (*Hjärnfonden 2021*). Att en närstående insjuknar medför stora psykiska påfrestningar. Många oroar sig över hur deras närstående mår och har det. Tack vare tekniska hjälpmedel som exempelvis mobila trygghetslarm och GPS-klockor kan den oron lindras.

4. Vägar och utmaningar framöver

Varför finns det inte fler GPS-larm i kommunerna, om det kan underlätta vardagen för så många?

Det vanligaste svaret på den frågan enligt Socialstyrelsens sammanställning är att kommunerna inte informerar om att det finns (*Socialstyrelsen 2018*). Detta bekräftar ytterligare en studie utförd vid Örebro universitet. Avhandlingen visar att personer med demens, deras nära och kära samt personal inom äldreomsorgen, inte använder digitala hjälpmedel på grund av brist på information (*Tsertsidis 2021*). Författaren bakom studien, Antonios Tsertsidis, tror att mer kunskap bland personalen om vilka digitala hjälpmedel som finns kan bidra till att fler personer med demens kan dra nytta av dem.

– Min slutsats är att personer med demens borde ha större inflytande över förskrivningsprocessen. De skulle kunna bli introducerade för flera olika hjälpmedel i ett tidigare skede av sjukdomen, få rätt information och stöd, men också delta i utformningen av riktlinjer för hjälpmedelsförskrivning och ny teknik.

– Dessutom blir de flesta informerade om tekniken som kan underlätta vardagen i ett sent skede av sjukdomen, när den inte längre är lika användbar, säger Antonios Tsertsidis (*Senioren 2021*).

Demens kan som bekant inte botas, men livet kan göras enklare för dem som lider av sjukdomen, med hjälp av digitala hjälpmedel som stöder kognitiva funktioner under sjukdomsförloppet. Inte minst kan digitala hjälpmedel också säkerställa att drabbade kan stanna hemma längre och uppnå en ökad livskvalitet. Det visar flera studier. Låt oss bli ännu bättre på att ta vara på alla dessa möjligheter,

så att ännu fler kan få uppleva ett rikt och värdigt åldrande. Det är likväl viktigt och aktuellt sett till att antalet invånare över 80 år kommer att öka med över 50 procent mellan 2019 och 2030 (*Boverket 2020*). Och år 2050 förväntas 250 000 människor lida av demens (*Svenskt Demenscentrum 2020*). En växande äldre befolkning medför nya utmaningar. Självständighet och trygghet för seniorer, samt vård och omsorg på nya och effektiva sätt är några. Tillsammans möter vi framtiden och dessa utmaningar med hjälp av välfärdsteknik som förbättrar och förändrar seniorers liv.

Källförteckning

- Arleij, Jan. "Dålig information lämnar sjuka utan hjälp". Seniorens 24/5 2021. ([Elektronisk resurs](#))
- By, Ulrika. "Missing people slår dystert rekord i antal sökningar". Dagens Nyheter 11/1 2021. ([Elektronisk resurs](#))
- Boverket. Allt fler 80+ i befolkningen. 2020. ([Elektronisk resurs](#))
- Folkhälsomyndigheten. Fysisk träning kan minska depression bland äldre. 2016. ([Elektronisk resurs](#))
- Hjärnfonden. De anhörigas sjukdom. 2021. ([Elektronisk resurs](#))
- Isaksson, Jenny. "Han fick tillbaka sin frihet tack vare modern teknik". Trelleborgs Allehanda. 4/11-2015. ([Elektronisk resurs](#))
- Polisen. Polisen letar tusentals försvunna varje år. 2021. ([Elektronisk resurs](#))
- Polisen. Efterforskning av försvunna personer - polisens arbete. 2019. ([Elektronisk resurs](#))
- Shalev Green, Karen, L. Clarke, Charlotte, Pakes, Francis, Holmes, Lucy. *People with Dementia Who Go Missing: A Qualitative Study of Family Caregivers Decision to Report Incidents to the Police* Oxford University Press. 2019. ([Elektronisk resurs](#))
- Socialstyrelsen. Vård och omsorg vid demenssjukdom - Stöd för styrning och ledning. 2017 ([Elektronisk resurs](#))
- Socialstyrelsen. E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2021. 2021. ([Elektronisk resurs](#))
- Socialstyrelsen. Välfärdsteknik- En studie av användningen av trygghetskameror och GPS-larm i 12 kommuner. 2018. ([Elektronisk resurs](#))
- Stenberg, Rebecca, Wolmesjö, Maria & Leicht, Anders 2019. *Efterforskning av försvunna personer - en internationell forskningsöversikt*. Linköpings universitet ([Elektronisk resurs](#))
- Svenskt Demenscentrum. Demens i siffror. 2020. ([Elektronisk resurs](#))
- Söderberg, Angelica & Wikström Anna. "Så kan fler försvunna räddas" Dagens arena 31/10 2019. ([Elektronisk resurs](#))
- Tsertsidis, Antonio. *Towards a consumer directed service delivery of digital technologies for ageing in place to people with dementia*. Örebro universitet, 2021. ([Elektronisk resurs](#))